

3-60 AY ARASI ÇOCUKLARIN TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ

Sevilay Y. AKKUŞ⁽¹⁾, Yasemin YILMAZER⁽¹⁾, Alev ŞAHİNÖZ⁽¹⁾, İclal A. SUCAKLI⁽²⁾

¹ Ankara Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hematoloji Onkoloji Eğitim Araştırma Hastanesi, Gelişimsel Pediatri, Çocuk Gelişimci

² Ankara Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hematoloji Onkoloji Eğitim Araştırma Hastanesi, Gelişimsel Pediatri, Uzm. Dr.

ÖZET

Amaç: 3-60 ay arası olan çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi.

Gereç ve Yöntem: Hastanemiz Genel Pediatri Polikliniği'ne Aralık 2014-Ocak 2015 tarihleri arasında başvuran, yaşları 3-60 ay arasında olan 155 çocuğun ebeveyni dahil edilmiştir. Ebeveynlerle anket formu doldurulmuştur.

Bulgular: Çalışmaya katılan çocukların %45,8'ini 3-24 ay, %52,2'sini 25-60 ay grubu oluşturmaktadır. Çocukların %52,2'si günde 2 saate kadar, %47,7'sinin 2 saat ve üzeri TV izlediği saptandı. Hiç televizyon izlememesi gereken iki yaş altı çocuklardan; 3-24 ay arası çocukların günlük ortalama 1.05 saat, 25-60 ay arası çocukların ise ortalama 2,9 saat televizyon izlediği tespit edilmiştir.

Sonuç: Çalışmada 2 yaş altı çocuklar dâhil TV izleme süreleri çok yüksek bulunmuştur. Bu nedenle aileler, çocuklarının televizyon izleme alışkanlıkları konusunda bilgilendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Televizyon, çocuk, okul öncesi

GİRİŞ

Televizyon, günümüzde yetişkinlerin günlük yaşamlarında zamanlarını ayırdıkları en etkili teknolojik araçlardan biri olmakla beraber, bebekliklerinden itibaren çocukların da ilgisini çekmektedir. Bebekler dünyaya gözlerini açtıktan sonra ilk birkaç ayda televizyondaki renkli, hareketli ve sesli görüntülerle ilgilenmeye başlamakta ve bunları görme alanı içinde takip edebilmektedirler. Televizyon çift yönlü uyaran olduğu için, işitsel ve görsel duylara hitap etmesi nedeniyle bebeklerin ve çocukların dikkatlerini üzerinde yoğunlaştırmaları kaçınılmaz olmaktadır. Çocukların sosyalleşmesi ve çevreleriyle etkileşimlerinin artması, okula hazırlık becerilerini kazanması için fırsatlar yaratılması gerekirken, zamanlarının çoğunu televizyon karşısında geçirmeleri bu önemli dönemde gelişimlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca çocukların fiziksel gelişimlerini desteklemek üzere hareketli oyunlar, sportif faaliyetler yerine televizyon karşısında geçirilen uzun saatler, televizyon karşısında yemek yenmesi, uyunması gibi yapılan yanlış uygulamalar çocukların fiziksel ve sosyal gelişimlerini de olumsuz etkilemektedir. Ancak televizyon, ebeveynlerin doğru yönlendirmesi ve uygun sürelerde izlenmesine izin verilmesi ile eğitici ve öğretici bir araç olabilmektedir (Can, 1995). Fakat televizyon izleme sürelerinin fazlalığı ve çocuklar için hazırlanan programların niteliklerinin uygun olmayışı olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (Yavuzer, 2003). Çocukları televizyonun olumsuz etkilerinden koruyabilmek için program yapımcıları ve eğitimcilerin yanı sıra ailelere de büyük sorumluluklar düşmektedir (Mangır ve İnal, 1994). Televizyondan etkilenme düzeyleri çocukların yaşlarına, gelişim düzeylerine, ailesel ve çevresel faktörlere ve izledikleri programların içeriklerine bağlı olarak farklılıklar göstermektedir (Büyükbaykal, 2007).

Piaget, bilişsel gelişimin beynin ve sinir sisteminin olgunlaşması ve bireyin çevreye uyum sağlaması sonucunda gerçekleştiğini belirtmiştir (Arı, 2008). Çocukların gelişimlerine etki eden etkenler biyolojik ve çevresel etkenler olarak sınıflandırılmaktadır ve televizyon da çocuk gelişimini etkileyen çevresel etkenlerden biridir (Ertürk ve Gül, 2006). Bunun yanı sıra çocukların bilişsel gelişim düzeyleri dikkate alındığında televizyonda izlediklerini yetişkinler gibi yorumlayamamaktadırlar ve bu da kurgu ile gerçeği ayırt etmede korunmasız kalmalarına neden olmaktadır. Bu durum, ailelerin çocuklarıyla birlikte televizyon izlemelerinin önemini ortaya koymaktadır (Samaniego ve Pascual, 2007).

Amerikan pediatri akademisi (APA), çocukların haftada ortalama 16–17 saatlerini televizyon izleyerek geçirdiklerini, ebeveynlerin çocuklarının bilgisayar, televizyon gibi kitle iletişim araçlarını kullanma durumlarını yakından izlemeleri gerektiğini ve televizyon izleme süresini günde 1–2 saatle sınırlamalarını ayrıca iki yaş altı çocukların televizyona maruz bırakılmamasını önermektedir. Ayrıca küçük yaşlardan itibaren televizyon izleme süreleri sınırlandırılmayan çocukların okul çağı dönemlerinde televizyon bağımlısı olma olasılığının artabileceğine dikkat çekilmektedir (American Academy of Pediatrics 2001, Yalçın, Tuğrul, Naçar, Tuncer, ve Yurdakök 2002).

Televizyonun çocukların gelişimine etkilerini inceleyen çalışmalara bakıldığında Ertürk’ün de belirttiği gibi; televizyonda görülen bombardıman şeklinde hızlı geçen fragmanlar, reklamlar çocuğun hızlı geçişler yapmasına ve yapılanmamış yanlış malzemeler almasına neden olmaktadır ve böylece dikkat süreklilik kazanmak yerine parçalanmaktadır. Çocuk içsel olarak anlamlar kuramadığı için bir şeyler inşa edememeye başlamakta ve böylece televizyona teslim olan çocuk dikkatini toparlayamamaktadır ve gerçek yaşama katılamayıp, televizyon karşısında pasif izleyici haline geçmektedir (akt. Büyükbaykal, 2007).

Okul öncesi dönem, çocukların özdeşim kurabilecekleri kendilerine model alabilecekleri ve örnek model arayışı içerisinde oldukları dönemdir. Bu özdeşim kurma eğilimi, çocukların kişilik gelişimleri açısından büyük bir öneme sahiptir. Ancak çocuklardaki söz konusu eğilimler amaca uygun bir şekilde ve doğru kanallara yönlendirildiği ölçüde geçerlidir. Aksi takdirde kontrolsüz televizyon izleme alışkanlığında olduğu gibi bilinçsizce ve rastgele seçilmiş yanlış modeller, çocukların kişilik gelişimlerini sağlıklı olmayan temeller üzerinde şekillenmesine neden olabilmektedir. Çocukluk dönemlerinde temeller atılıp, şekillenmeye başlayan bu kişilik özelliklerinin çocukların yetişkinlik dönemlerinde ve tüm yaşamları boyunca da etkisini sürdüreceği dikkate alındığında televizyon izlemeye ilişkin alışkanlıkların okul öncesi dönemde kazanılmasının önemi ortaya çıkmaktadır (Arslan, 2004).

Bu araştırma, 3-60 ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıklarını ve bu alışkanlıkların oluşmasını etkileyen etmenlerin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu araştırma, 3-60 ay arası çocukların televizyon (TV) izleme alışkanlıklarının değerlendirilmesi ve bu alışkanlıkları etkileyen etmenlerin belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı ve prospektif kesitsel olarak planlanmıştır. Araştırma planlandıktan sonra ilaç dışı klinik araştırmalar etik kurulundan izin alınarak çalışmaya başlanmıştır.

Araştırmanın yeri ve zamanı

Araştırma Ankara Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hematoloji Onkoloji Eğitim Araştırma Hastanesi genel pediatri polikliniklerinde Aralık 2014-Ocak 2015 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, ülkemizde 3. basamak çocuk hastanesi genel pediatri polikliniklerine aileleriyle birlikte başvuran çocuklar ve aileleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Ankara Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hematoloji Onkoloji Eğitim Araştırma Hastanesi genel pediatri polikliniklerine araştırmanın yapıldığı tarihlerde, acil yatışı gerektirmeyecek bir nedenle başvuran ve 3-60 ay arası çocuğu olan ebeveynlerden araştırmaya katılmayı kabul eden ebeveynler ve çocukları çalışmaya dâhil edilmiştir.

Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda (Yalçın ve diğerleri 2002, Can, Meral, Süleymanoğlu, Aydınöz, Karademir, Özkaya, Göçmen 2008, Cesur ve Paker 2008, Öztürk ve Karayağız 2007) oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Anket formu; sorular belirlendikten sonra, maddeler halinde yazılarak taslak form oluşturulmuştur ve uzman görüşü alınmıştır (Büyüköztürk, 2005). Uzman görüşü alındıktan sonra anket formunun ön uygulaması (Mertens, 1998) 14 ebeveyn ile yapıp, ön uygulama sonrası anlaşılabilirlik, imla ve yazım açısından 4 soru üzerinde düzeltme yapıp ankete son şekli verilmiştir. Anket formu 33 sorudan ve iki bölümden oluşmaktadır.

Bölüm 1- Sosyodemografik Özellikler: Bu bölüm ebeveynlerin yaşı, cinsiyeti, evlilik durumu, eğitim durumu, gelir durumu, çalışma durumları, çocuk sayısı, aile tipi gibi sosyodemografik özelliklerini ve araştırmaya dâhil edilen çocuğun yaşını, cinsiyetini belirlemek amacı ile hazırlanan 17 sorudan oluşmaktadır.

Bölüm 2- Televizyon İzleme Alışkanlıkları: Bu bölüm çocuğun televizyon izleme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik durumu ve ebeveynlerin bebeklerine/çocuklarına televizyon izleme ve izlettirme konusundaki tutum ve uygulamalarını saptamak amacıyla hazırlanan 16 kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır. Ayrıca son 3 soruda ailelerin çocuklarının konuşma gecikmesi, hareketlilik ve öğrenme/algılama durumlarına yönelik kaygılarının olup olmadığı sorulmuştur.

Uygulama

Anket uygulanma biçimi, yüz yüze uygulama, posta ile uygulama, telefonla uygulama ve bilgisayarla uygulama olarak dörde ayrılmaktadır (Aiken, 1997; Anderson, 1990, akt. Büyüköztürk, 2005). Bu araştırmada anket formu yüz yüze görüşme tekniği ile ailelere bireysel olarak uygulanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 18.0 programı kullanılarak (Statistical Package for Social Sciences) değerlendirilmiştir

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya katılan ailelerin sosyodemografik özelliklerine göre dağılımları

Demografik özellikler	Sayı (n)	%
<u>Cinsiyet</u>		
Kız	83	53,5
Erkek	72	46,5
<u>Yaş grubu</u>		
3-24 ay	71	45,8
25-60 ay	84	54,2
<u>Anne yaşı</u>		
18-25 yaş	46	29,7
26-35 yaş	92	59,4
36- yaş ve üzeri	17	10,9
<u>Anne eğitim durumu</u>		
Ortaokul ve daha düşük düzey	89	57,4
Lise mezunu	44	28,4
Üniversite mezunu	22	14,2
<u>Anne çalışma durumu</u>		
Çalışıyor	21	13,5
Çalışmıyor	134	86,5
<u>Baba yaşı</u>		
18-25 yaş	8	5,2
26-35 yaş	99	63,9
36- yaş ve üzeri	48	30,9
<u>Baba eğitim durumu</u>		
Ortaokul ve daha düşük düzey	61	39,4
Lise mezunu	69	44,5
Üniversite mezunu	25	16,1
<u>Baba çalışma durumu</u>		
Çalışıyor	153	98,7
Çalışmıyor	2	1,3
<u>Aile tipi</u>		
Çekirdek aile	124	80,0
Geniş aile	28	18,1
Tek ebeveyn	3	1,9
<u>Temel bakım veren</u>		
Anne	133	85,8
Anneane/babanne	12	7,7
Diğer (bakıcı,kreş)	10	6,5
<u>Gelir düzeyi</u>		
Düzenli geliri yok	9	5,8
1000 tl ve altı	29	18,7
1001 tl -2000 tl arası	79	51,0
2001 tl ve üzeri	38	24,5
Toplam (N)	155	100,0

Çalışmaya katılan çocuklardan 83'ü (%53,5) kız ve 72'si (%46,5) erkektir. 0-24 ay grubu çalışmanın %45,8'sini (n=71) 25-60 ay grubu çalışmanın %54,2'sini (n=84) oluşturmaktadır. Annelerin yarısından fazlasının (%57,4) ortaokul ve daha düşük düzeyde eğitim aldığı, babaların ise %39,4'ünün ortaokul ve daha düşük düzeyde eğitim aldığı görülmektedir. Annelerin büyük bir bölümü (%86,5) ev hanımı iken babaların tamamına yakını (%98,7) çalışmaktadır. Çocukların çoğuna (%85,8) anneleri bakım vermektedir. (Tablo 1).

Araştırma kapsamına alınan çocuklardan %36,8'i (n=57) birinci çocuk, %40,6'sı (n=63) ikinci çocuk, %19,4'ü (n=30) üçüncü çocuk, %3,2'si (n=5) dördüncü ve üzeri çocuktur. Çocuklardan %31,6'sı (n=49) tek çocuktur, %41,3'ünün (n=64) bir kardeşi, %21,3'ünün (n=33) iki kardeşi, %5,7'sinin (n=9) üç ve üzeri kardeşi vardır.

Araştırmaya katılan çocuklardan %45,2'sinin (n=70) kendine ait odası bulunurken %54,8'inin (n=85) kendisine ait odası bulunmamaktadır. Kendine ait odası olan çocuklardan %52,9'u (n=37) odasını tek başına kullanıyorken %47,1'i (n=33) odasını kardeşleri ile paylaşmaktadır. Kendine ait odası bulunan çocuklardan %7,1'inin (n=11) odasında televizyon vardır %38,1'inin (n=59) odasında televizyon bulunmamaktadır.

Çocukların öğlen uykusu uyuma durumları ile akşam uykusuna uyuma saatleri verilmiştir. Çocukların %74,2'si (n=115) öğlen uyuyorken %18,1'i (n=28) uyumamaktadır. Çocukların %16,8'i (n=26) akşam 20:00-21:00 saatleri arasında uyuyorken, %54,2'si (n=84) 22:00-23:00 saatleri arasında ve %29,0'u (n=45) 24:00 ve sonrasında akşam uykusuna yatmaktadır.

Tablo 2 de çocukların ve ebeveynlerinin TV izleme süreleri, TV izlemeyi tercih ettiği kişi, TV izlemeye çocukları yönlendiren nedenler yer almaktadır. Ailelerin %41,3'ü (n=64) televizyonun gün boyu açık olduğunu belirtmiştir.

Çocukların TV de çoğunlukla izlemeyi tercih ettikleri program türlerine bakıldığında %61,9'u (n=96) çizgi film %20,0'ı (n=31) reklam izlemeyi, %12,9'u (n=20) müzik dinlemeyi, %5,1'i (n=8) yarışma, dizi, magazin gibi programları tercih ettiği tespit edilmiştir. Bu soruya cevap olarak aileler birden fazla seçenek işaretlediği için toplam sayı, örneklemden fazladır.

Tablo 2. Televizyon izleme alışkanlıklarına yönelik veriler

Televizyon izleme alışkanlıkları	Sayı	%
<u>Evdaki televizyon sayısı</u>		
Bir	103	66,4
İki ve üzeri	52	33,6
<u>Cocuğun gün içerisinde TV izleme süresi</u>		
İzlemeyen	33	21,2
2 saate kadar	48	31,0
2-6 saat arası	58	37,4
6 saat ve üzeri	16	10,3
<u>Annenin gün içerisinde TV izleme süresi</u>		
2 saate kadar	91	58,6
2-4 saat arası	44	28,4
4 saat ve üzeri	20	12,9
<u>Babanın gün içerisinde TV izleme süresi</u>		
2 saate kadar	80	51,6
2-4 saat arası	55	35,5
4 saat ve üzeri	20	12,9
<u>Genellikle TV izlemeyi tercih ettiği kişi</u>		
Tek başına	48	31,0
Anne	40	25,8
Kardeş	31	20,0
Diğer (baba, bakıcı)	3	2
İzlemiyor	33	21,2
<u>Çocukların TV tercih etme durumları</u>		
Anne iş yaparken	55	35,5
Diğer	51	32,9
Yemek yerken	14	9,0
Uykuya geçerken	2	1,3
İzlemeyen	33	21,2
<u>Televizyon kapatılınca çocukların tepkileri</u>		
Önemsemez	72	46,4
Ağlar	30	19,4
Tekrar açılmasını ister	20	12,9
İzlemeyen	33	21,2
<u>Çocukların diğer teknolojik aletlere ayırdıkları süre</u>		
Kullanmayan	88	56,7
1 saat altı	29	18,7
1 saat ve üzeri	38	24,5
Toplam (N)	155	100,0

Ailelerin çocuklarına kitap okuma alışkanlıkları, onlarla beraber günlük oyun oynama süreleri ve oyun zamanında televizyonun açık olma durumları incelendiğinde; ailelerin %65,8'inin (n=102) çocuklarına hiç kitap okumadıkları, %12,2'sinin (n=19) düzenli okuduğu ve %22,0'sinin (n=34) bazen kitap okumayı tercih ettiği saptanmıştır. Ailelerin çocuklarıyla birlikte günlük oyun oynama sürelerine bakıldığında %41,3'ünün (n=64) 1 saat ve üzerinde, %24,5'inin (n=38) 30 dk ile 1 saat arası ve %34,2'sinin (n=53) 30 dk altında oyun oynadığı belirlenmiştir. Oyun zamanlarında TV'nin açık olma durumu incelendiğinde %53,5'i (n=83) TV'nin oyun oynarken açık olduğunu %37,5'i (n=58) kapalı olduğunu ve %9,0'u (n=14) bazen açık olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada ailelere çocuklarının dönemleri dikkate alındığında ifade edici dil gelişiminde, anlamasında/öğrenmesinde ve hareketliliklerinde dikkatlerini çeken bir durum olup olmadığı sorulmuştur. Ailelerin %21,9'u çocuklarının ifade edici dil gelişiminde gecikmesi olduğunu, %3,2'si algılamasında sorun olduğunu ve %25,8'i çocuğunun yaşlarına göre daha hareketli olduğunu belirtmiştir. Bu çocuklardan %29,6'sı (n=48) gelişimsel pediatri ünitesine ayrıntılı değerlendirme için yönlendirilmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada okulöncesi dönemde olan çocukların televizyon izleme alışkanlıkları incelenmiştir. Çalışmaya katılan ebeveynlerden %21,2'si çocuklarının hiç televizyon izlemediğini belirtmesine rağmen, örnekleme dâhil edilen çocukların günlük televizyon izleme süresi ortalama 2 saat olarak belirlenmiştir. Küçük yaşlardan itibaren kontrolsüzce TV izleyen çocukların okul çağı dönemlerinde televizyon bağımlısı olma olasılığı artabilmektedir. Ayrıca çocuk gelişiminin en önemli dönemi olan oyun çocukluğu döneminde uzun süre televizyona maruz kalan çocuklarda gelişimsel gecikme görülme olasılığının arttığı ve kişisel-sosyal iletişimde sıkıntılar görülebileceği belirtilmiştir (Can ve diğerleri 2008, American Academy of Pediatrics 2001).

Çocukların %21,2'sinin hiç televizyon izlemediği, %31'inin günde 2 saate kadar, %47,7'sinin 2 saat ve üzeri TV izlediği saptandı. Çalışmadan elde edilen bilgiler diğer çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Öztürk ve Karayağız (2007)'in 3-6 yaş çocuğa sahip 182 aile ile yaptığı araştırmadan elde edilen bulgular, çocukların %47,8'inin iki saat ve daha fazla televizyon izlediğini göstermektedir. Can ve diğerlerinin (2008), Özakar ve Koçak (2012)'in yapmış oldukları çalışmada ve bu çalışmada erkek çocukların televizyon izleme süresi (13s/hf) kız çocuklarına (14.7s/hf) göre daha az olarak saptanmakla birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Dennison, Russo, Burdick, ve Jenkins (2004) araştırmalarında okulöncesi yaş grubundaki kız çocuklarının haftada 12.5, erkek çocuklarının 13.5 saat televizyon izlediklerini saptamışlardır.

Amerikan Pediatri Akademisi 2 yaş altı çocukların hiç bir şekilde televizyona maruz kalmaması gerektiğini belirtirken bu çalışmada 3-24 ay arası çocukların sadece %35,2'sinin TV izlemediği, %42,2'sinin 2 saate kadar, %22,5'inin 2 saat ve üzeri TV izlediği saptanmıştır. Amerikan Pediatri Akademisi 2 yaş üzerindeki çocukların günde 1-2 saate kadar TV izleyebileceklerini belirtirken, çalışmamızda 25-60 ay arası çocukların %9,5'inin TV izlemediği, %21,4'ünün 2 saate kadar, %69'unun 2 saat ve üzeri TV izlediği tespit edildi. Yalçın ve diğerleri (2002) tarafından 400 anaokulu ve ilkökul öğrencisi ile yapılan çalışmada, 3-6 yaş grubundaki çocukların günde 2.19±1.84 saat televizyon izledikleri ve bu çocukların %65,2'sinin iki saatten fazla televizyona maruz kaldığı belirlenmiştir.

Çocukların TV izlemeyi tercih ettikleri kişiler incelendiğinde %31’inin tek başına izlemeyi tercih ettiği, %25,8’inin anneye beraber izlediği, %20’sinin kardeşiyle izlediği saptanmıştır. Yalçın ve diğerlerinin (2002) çalışmasında ebeveynlerin %42,7’sinin çocuğu ile birlikte televizyon seyrettiği ve izlenen programların içeriğini çocuğu ile paylaştığı belirlenmiştir. Ailelerin çocuklarıyla birlikte televizyon izlemesi ve izlenen programların içeriğinin beraber tartışılması çocuğun kurmaca ile gerçeği birbirinden ayırt edebilmesine ve olayları anlamasına yardımcı olabilir. Televizyon izleme süresi sınırlandırılmayan ve tek başına televizyon izleyen çocuklar TV’nin olumsuz etkilerine karşı daha savunmasız kalabilmektedirler.

Çocukların televizyon izlemeyi tercih etme durumları incelendiğinde çocukların %35,5’i anneleri iş yaparken, %9’u yemek yerken ve %1,3’ü uykuya geçerken televizyon izlemeyi tercih ettiği ebeveynler tarafından beyan edilmiştir. Ebeveynlerin %32,9’u ise diğer cevabını vermiştir. “Diğer aile üyeleri izlerken o da beraber izler, ilgi üzerinde olmayınca ilgi çekmek için, sabah uyanır uyanmaz, anne abiyi/ablayı okula götürüp getirirken ve onlara ders yaptırırken oyalanması için, ağladığında susturmak için izler” gibi cevaplar dikkat çeken örneklerdendir.

Televizyon kapatılınca çocukların tepkisi incelendiğinde çarpıcı bir detay ortaya çıkmaktadır. Çünkü çocukların yarıya yakınının (%46,5) televizyonun kapatılmasını önememedikleri aileleri tarafından belirtilmiştir. Bu sonuçtan ailelerin televizyon izleme sürelerini sınırlayıp çocuklarıyla oyun oynamak için daha fazla zaman ayırabildiklerinde çocukların bu iş birliğine katılacağı sonucunu öngörebiliriz. Çocukların yalnızca %19,4’ünün ağlayarak tepki gösterdiği görülmektedir.

Çocukların bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi diğer teknolojik araçlara ayırdığı süre incelendiğinde %24,5’inin 1 saat ve üzeri zaman ayırdığı tespit edilmiştir. Çocuklardan bir tanesinin hiç televizyon izlemediği halde günde 8 saate kadar tablete zaman ayırdığı, beş çocuğun ise 3-6 saat arasında tablet/bilgisayar ile zaman geçirdiği belirtilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, sosyoekonomik durumu, aile tipi, temel bakım veren kişi, çocuğun yaşı, evde bulunan televizyon sayısı, anne babanın televizyon izleme süresi, çocuğun odasında televizyon bulunma durumu ile çocuğun televizyon izleme süresi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Annenin eğitim durumunun, çocuğun TV izleme süresiyle ilişkili olmadığı ama lise ve üstü eğitim alan annelerin çocuklarına istatistikî olarak anlamlı düzeyde daha fazla kitap okuduğu saptanmıştır.

Çocukların televizyon izleme sürelerini etkileyen etmenlere yönelik yapılan diğer çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Yalçın ve diğerlerinin (2002) çalışmasında, ebeveynin ve çocuğun sosyodemografik özelliklerinin, uyuma süresinin, çocuğun odasında televizyon bulunma durumunun çocuğun televizyon izleme süresine etki etmediği, ancak annenin televizyon izleme süresinin çocuk için etkili bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Dennison, Erb, ve Jenkins’in (2002) yaptığı araştırmada, çocukların yaşları arttıkça daha fazla televizyon izledikleri belirtilmiştir Çalışmamızda da benzer şekilde,

çocukların yaşları arttıkça televizyon izleme sürelerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığı saptanmıştır. Bu araştırmada olduğu gibi, gerek ülkemizde gerekse yurt dışında yapılan çalışmaların hepsinde çocukların televizyona olması gerekenden daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar:

Yapılan araştırma sonucunda;

- 3-60 ay arası çocukların günlük ortalama 2.08 saat televizyon izlediği saptanmıştır.
- Çocukların %21,2'sinin hiç televizyon izlemediği, %31'inin günde 2 saate kadar, %47,7'sinin 2 saat ve üzeri TV izlediği saptandı.
- 3-24 ay arası çocukların sadece %35,2'sinin TV izlemediği, %42,2'sinin 2 saate kadar, %22,5'inin 2 saat ve üzeri TV izlediği saptanmıştır.
- 25-60 ay arası çocukların %69'unun 2 saat ve üzeri TV izlediği tespit edildi.
- Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, temel bakım veren kişi, aile tipi, evde bulunan televizyon sayısı, çocuğun odasında televizyon bulunma durumu, ebeveynlerin televizyon izleme süresi ile çocuğun televizyon izleme süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öneriler:

- TV izleme süresinin çocuğa bırakılmaması, ebeveynlerin süre ve içerik olarak kontrol etmesi gerektiğine yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapılması,
- Aileler tarafından televizyonun çocuğu oyalama aracı olarak kullanılmasını engellemek,
- Çalışmayan annelerin çocukları ile birlikte kaliteli zaman geçirmelerini teşvik ederek çocukların TV izleme sürelerinin azaltılması,
- Özellikle iki yaş altı çocukların televizyona maruz bırakılmaması, çocuklarla karşılıklı ilişki kurabilecek işitsel görsel uyaranlara ağırlık verilmesi konusunda ailelerin bilgilendirilmesi,
- Bu araştırma, ülkemizde okul öncesi dönemde olan çocukların TV izleme alışkanlıklarına yönelik bir fikir verebilir ama daha fazla sayıda çocukla ve okul döneminde olan çocukları da içeren kapsamlı çalışmalarla, toplumda bu konuda farkındalık oluşturulması gerekmektedir.

TEŞEKKÜR

Araştırmamıza vermiş olduğu destekten dolayı değerli meslektaşımız Ganime ŞANLITÜRK’e teşekkür ederiz.

FİNANSAL DESTEK

Araştırmamız için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Araştırma ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

KAYNAKLAR

- American Academy of Pediatrics. Children, adolescents, and television, *Pediatrics* 2001; 107 (2):423–426.
- Arı, A. (2008). Eğitim psikolojisi (4. Baskı). Nobel Yayınları.
- Arslan, A. (2004). Bir sosyolojik olgu olarak televizyon. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-17.
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (28), 31-44.
- Büyükoztürk, Ş. (2005). Anket Geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Can, A. (1995). Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine yönelik etkileri. (Yayımlanmamış doktora tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez no: 042067)
- Can, E., Meral, C., Süleymanoğlu, S., Aydınöz, S., Karademir, F., Özkaya, H., Göçmen, İ. (2008). Bir eğitim hastanesine başvuran çocuklarda televizyon izleme sıklığının değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*; 8(1):21-24.
- Cesur, S., Pakar, O. (2008). Televizyon ve çocuk: çocukların TV programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*; 6(19):106-125.
- Dennison, B.A., Erb, T.A., Jenkins, P.L. (2002). Television Viewing and Television in Bedroom Associated with Overweight Risk Among Low-Income Preschool Children. *Pediatrics*; 109(6):1028-1034
- Dennison, B.A., Russo, T.J., Burdick, P.A., Jenkins, P.L. (2004). An intervention to reduce television viewing by preschool children. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*; 158(2): 170-178.
- Ertürk, Y.D., Gü, I.A.A. (2006). Çocuğunuzu televizyona teslim etmeyin. Ankara: Nobel Yayınları.
- Mangır, M., İnal, S. (1994). Televizyonun okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri. 10. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Yayınlaştırılması Semineri; 39-48
- Mertens, D. (1998). Research methods in education and psychology. New York: SAGE Pub.
- Özakar, S., Koçak, C. (2012). Kitle iletişim araçlarından televizyonun 3-6 yaş grubundaki çocukların davranışları üzerine etkisi. *Yeni Symposium*; 50(1):31-39
- Öztürk, C., Karayağız, G. (2007). Okulöncesi dönemdeki çocukların televizyon izleme durumları ve bunu etkileyen incelemesi. *Milli Eğitim Dergisi*; 175, 116-128.
- Samaniego, C.M., Pascal, A.C. (2007). The teaching and learning of values through television. *Review of Education*, 53, 5-21. doi: 10.1007/s11159-006-9028-6
- Yalçın, S.S., Tuğrul, B., Naçar, N., Tuncer, M. ve Yurdakök, K. (2002). Factors that Affect Television Viewing Time in Preschool and Primary Schoolchildren. *Pediatric International*, 44, 622-627.
- Yavuzer, H. (2003). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.